

The aim of the study is to determine the characteristics and levels of influence in public speaking and to construct a model of the speaker's circle of influence. Five levels of speaker influence are outlined: informational, cognitive, emotional, psychological, and behavioral. The speaker's circle of influence has been constructed comprising of three components: «WHY», «HOW», and «WHAT».

The «WHY» forms the speaker's internal motivation and beliefs prompting them to act, to take responsibility for personal development, and to practice servant leadership that is working for the audience, on its behalf, and together with it. It distinguishes the speaker by revealing their authenticity, unique personality, goals, values, and aspirations. The «HOW» defines the way the speaker achieves their goals, chooses methods of work, speaking style, form of content delivery, and rhetorical strategy. The «WHAT» refers to be meaningful, relevant, and interesting content aimed at expanding the educational and intellectual horizon of the target audience.

Key words: *public speaking, public performance, speaker, communication, vision, influence, authenticity, leadership, goal, educational and intellectual horizon, audience interaction, rhetorical space.*

УДК 378.011.3-051:377]:005.336.2

Тетяна Самусь

Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка

ORCID ID 0000-0003-1575-6989

DOI 10.24139/2312-5993/2025.03/369-379

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті наголошено, що сучасний викладач закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти повинен орієнтуватися в інноваційних методологічних підходах, принципах і функціях щодо організації освітнього процесу, використовувати готові їх варіації і створювати нові, самостійно здійснювати дослідницьку та науково-методичну роботу, критичний аналіз власної професійної діяльності, розробляти й апробувати, удосконалювати й упроваджувати прогресивний педагогічний і виробничий досвід. Зазначено, що це вимагає розроблення нових цілей, завдань, ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів, зміни теоретичних і методологічних засад.

Вивчення науково-педагогічних джерел дозволило виокремити ключові поняття дослідження. У результаті такого аналізу встановлено, що на сьогодні відсутнє узгоджене бачення науковців щодо принципів поєднання методологічних підходів до формування професійної компетентності. Обґрунтовано методологічні підходи до процесу формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання.

Враховуючи сучасні напрями модернізації вищої педагогічної і професійної освіти, нові пріоритети в підготовці майбутніх педагогів професійного навчання, визначено наступні методологічні підходи дослідження: компетентнісний, системний, аксіологічний, діяльнісний, синергетичний, особистісно орієнтований, рефлексійний, акмеологічний та інтегративний. Авторкою констатовано, що названі підходи відіграють значну роль у цьому процесі.

Розглянуто сукупність визначених підходів як методологічну основу дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання, а також окреслено сутність концептуальних засад організації цього процесу.

Ключові слова: методологічні підходи, професійна компетентність, майбутні педагоги професійного навчання, фахова підготовка.

Постановка проблеми. У сучасних умовах динамічних глобалізаційних та інтеграційних процесів у суспільстві, орієнтації соціально-економічних систем на міжнародний простір і перетворення ринкових відносин особливого значення набуває потреба у конкурентоздатних кваліфікованих робітничих кадрах і фахівцях галузей виробництва. У цьому контексті актуалізується потреба в компетентних педагогах професійного навчання, здатних до реалізації творчого потенціалу, професійного зростання, самоактуалізації у професійно-педагогічній діяльності (Самусь, 2025, с. 145). Одним із визначальних чинників, що забезпечує якісну професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників і фахівців галузей виробництва, є професійна компетентність педагога професійного навчання (Самусь, 2024, с. 440).

Аналіз актуальних досліджень. Підґрунтям дослідницького пошуку розв'язання проблеми формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання у процесі фахової підготовки стали напрацювання вчених у галузі теоретичних і методичних засад професійної освіти (А. Алексюк, В. Андрущенко, І. Бех, О. Дубасенюк, І. Зязюн, О. Коваленко, В. Ковальчук, В. Кремень, А. Кузьмінський, В. Курок, П. Лузан, Г. Луценко, Н. Ничкало, В. Радкевич, А. Радченко, С. Сисоєва, О. Тітова); фахової підготовки майбутніх педагогів (І. Андрощук, Л. Бірюк, С. Бурчак, С. Гончаренко, А. Гриценко, В. Ковальчук, І. Коренева, І. Пінчук, О. Столяренко, М. Хроленко).

Мета статті – обґрунтування методологічних підходів до процесу формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження використано теоретичні методи (порівняльний аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури – задля з'ясування рівня розробленості проблеми дослідження та визначення напрямів наукового пошуку; порівняння – з метою вивчення наукових підходів щодо розв'язання проблеми; аналіз і синтез – задля з'ясування обґрунтування методології дослідження; емпіричні методи (педагогічне спостереження, бесіди, опитування – для визначення

напрямів і факторів формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання).

Виклад основного матеріалу. Сучасний викладач закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти повинен орієнтуватися в інноваційних методологічних підходах, принципах і функціях щодо організації освітнього процесу, використовувати готові їх варіації і створювати нові, самостійно здійснювати дослідницьку науково-методичну роботу, критичний аналіз власної професійної діяльності, розробляти й апробувати, удосконалювати й упроваджувати прогресивний педагогічний і виробничий досвід. Відтак зауважимо, що це вимагає розроблення нових цілей, завдань, ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів, зміни теоретичних і методологічних засад.

Для вирішення цього завдання, з'ясуємо сутність поняття «методологія». У довіднику «Енциклопедія освіти» В. Кременя (2021, с. 555) методологія потрактовується як «вчення про метод, наука про побудову людської діяльності».

Дещо іншого змісту поняттю «методологія» надає М. Хроленко (Хроленко, 2023, с. 176) потрактовуючи його як теоретичну модель наукового дослідження, яка становить систему теоретичних знань, принципів, прийомів, підходів до науково-дослідної діяльності, способів досягнення наукового знання.

У своїх дослідженнях В. Бакуменко, В. Князєв і Ю. Сурмін (Бакуменко, Князєв, Сурмін, 2003, с. 71) наводять декілька найбільш розповсюджених серед науковців трактувань категорії «методологія», які на їхню думку мають різні варіанти структурного розуміння методології, зокрема як:

- 1) сукупності філософських методів пізнання;
- 2) системи методів пізнання, в тому числі й конкретних;
- 3) загальна теорія методів пізнання;
- 4) сукупність принципів діяльності;
- 5) специфічна система, що включає принципи, категорії, теорії, парадигми і методи;
- 6) певна система, що об'єднує методологію пізнання, оцінки і практичної діяльності;
- 7) сукупність мети, змісту і методів дослідження;

8) самостійна регулятивно-діяльнісна система, спосіб наукової діяльності, вчення про структуру, логічну організацію і засоби діяльності зорієнтовані на її здійснення;

9) ієрархічне утворення, що включає філософську, загальнонаукову і конкретно-наукову методологію.

Л. Бурчак (Бурчак, 2025, с. 183) у своєму дослідженні розглядає методологію як багаторівневе структурне утворення, що являє собою систему знань, принципів, прийомів, підходів і способів досягнення наукового знання. Зокрема, вчена виділяє такі чотири структурні рівні як: філософське знання, загальнонаукова методологія, частково-наукова методологія, технологічна методологія.

Ураховуючи вищезазначене і сучасні напрями модернізації вищої педагогічної і професійної освіти, нові пріоритети в підготовці майбутніх педагогів професійного навчання, ми визначили наступні методологічні підходи дослідження: *компетентнісний, системний, аксіологічний, діяльнісний, синергетичний, особистісно орієнтований, рефлексійний, акмеологічний та інтегративний.*

Компетентнісний підхід. Нині компетентнісний підхід є одним із основних методологічних підходів, який покладено в основу модернізаційних процесів у всіх галузях освіти України. Передовсім це зумовлено цифровізацією суспільства, а також, зростанням вимог ринку праці, згідно з якими роботодавцям потрібні вже підготовлені і адаптовані до роботи висококваліфіковані, конкурентноздатні фахівці зі сформованими загальними й професійними компетентностями, спроможні активно, творчо діяти та розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері своєї професійної діяльності, саморозвиватися, самовдосконалюватися, і бути здатними до професійної мобільності.

Розглядаючи шляхи розвитку системи вищої освіти І. Зязюн (Зязюн, 2005, с. 13) зазначає, що метою сучасної системи вищої освіти має бути «...становлення цілісної і цілеспрямованої особистості, готової до вільного гуманістично орієнтованого вибору і індивідуального інтелектуального зусилля, що володіє багатофункціональними компетентностями». В. Луговий (Луговий, 2009) звертає увагу на системоутворювальну роль компетентностей у проектуванні освітніх програм та організації освітнього процесу. Він указує на необхідність зміни акценту освітнього процесу зі знань, вимог і можливостей викладача на потреби здобувачів освіти, на необхідність зосередитися на результаті освіти, а не на самому процесі.

Схожу думку висловлює й Н. Ничкало (Ничкало, 2002), зауважуючи, що компетентнісний підхід обумовлює добір змісту професійної освіти відповідно до потреб особистості, що спонукає її до розвитку у відповідному напрямі й орієнтує на засвоєння інноваційного досвіду конкретної галузі професійної діяльності.

Системний підхід розглядається нами як один із головних напрямів методології наукового пізнання і педагогічної практики, мета і завдання якого полягають у дослідженнях об'єктів як складних систем. Його використання сприяє формуванню відповідного адекватного формулювання суті проблеми формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання у процесі фахової підготовки як системи взаємозв'язаних елементів, що перебувають у взаємозв'язку один з одним і навколишнім середовищем, і вибору ефективних шляхів її розв'язання.

Аксіологічний підхід орієнтує педагогічну діяльність на гуманістичний розвиток особистості, на формування особистісних цінностей як центрального елемента світогляду, мотивації та поведінки майбутнього фахівця. Освітній процес стає спрямованим не лише на передачу знань і формування професійних навичок, а й формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти (етичних, культурних, професійних, духовних тощо). Кожен учасник освітнього процесу організованого з урахуванням цього підходу, стає «активним ціннісно-мотивованим суб'єктом діяльності», основним завданням якого є розкриття цінностей як сутнісних характеристик особистості (Хроленко, 2023, с. 31).

В. Андрущенко (Андрущенко, 2008) наголошує на досягненні філософсько-педагогічної думки щодо актуальних тенденцій світової та європейської освіти у контексті аксіологічного виміру. На його думку, такою актуальною тенденцією є зміна методологічної орієнтації освіти з проблеми формування особистості здобувачів на усвідомлення внутрішніх чинників її розвитку й саморозвитку на формування гуманних відносин в освітньому середовищі. Він виокремлює основні цінності, серед яких: гуманістичний ідеал гармонійно розвиненої особистості, що містить у собі систему цінностей розумового, морального, трудового, громадянського виховання тощо; цінність знань як ресурсу вдосконалення особистості та людства загалом; цінність освіти як важливого складника формування громадянина і загалом розвитку суспільства.

Це також зазначає й Л. Бірюк (Бірюк, 2022), яка звертає увагу на те, що формування ціннісних орієнтацій у майбутніх педагогів доцільно

розглядати як процес засвоєння ними загальнолюдських цінностей, педагогічних знань і умінь, соціальних норм і правил, який можливо реалізувати у ході професійної підготовки тільки за умов використання аксіологічного підходу.

Діяльнісний підхід. Ураховуючи те, що результатом навчальної діяльності майбутніх педагогів професійного навчання є рівень професійної компетентності, який безпосередньо впливає на ефективність їхньої професійної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, діяльнісний підхід розглядається нами як один із головних, фундаментальних методологічних підходів до організації освітнього процесу в педагогічній практиці.

На думку П. Лузана (Лузана, 2010, с. 51) використання діяльнісного підходу обумовлюється прагненнями науковців використовувати основні положення теорії діяльності в змісті своїх досліджень, в інтерпретації їх методик. Він звертає увагу на те, що суть цього підходу полягає у дослідженні процесів взаємодії людини з навколишнім світом з метою виконання певних життєво важливих завдань, а у контексті його реалізації в межах освітнього процесу – у виявленні й описі способів дії, які дозволяють розкрити зміст поняття у навчальному матеріалі й повноцінно засвоїти відповідні знання.

Синергетичний підхід. Синергетичний підхід в освіті передбачає застосування принципів синергетики і системного мислення для аналізу та розуміння складних дидактичних систем. Сучасні наукові дослідження засвідчують, що цей підхід зосереджений на глибокому пізнанні складних нелінійних відкритих систем і їх підсистем таких, як суспільство та, зокрема, освітній процес.

Доцільність упровадження цього підходу, на думку В. Кременя (Кремень, 2012, с. 5), зв'язана, з тим, що «педагогічна синергетика дає можливість по-новому підійти до розроблення проблем розвитку педагогічних систем і педагогічного процесу, розглядаючи їх насамперед з позиції відкритості, співтворчості та орієнтації на саморозвиток». Науковець розглядає синергетику як методологічну парадигму, яка безпосередньо має відношення до філософії людиноцентризму і закликає відкинути на її користь старі методи та моделі навчання у зв'язку з їх невідповідністю умовам сучасного інформаційного світу та лінійністю мислення.

Особистісно орієнтований підхід. В основу особистісно орієнтованого підходу покладено гуманістичну теорію, що розглядає цілісну особистість як таку, що прагне до саморозвитку та особистісного зростання. Тож він орієнтує освітній процес на особистість здобувача освіти, його індивідуальні потреби, інтереси, здібності та цінності, що дозволяє виявити індивідуальні результати його освітньої діяльності. Основною метою такого підходу є створення необхідних умов для всебічного розвитку студентів, розкриття їхнього особистісного потенціалу та формування внутрішньої мотивації до самоосвіти і саморозвитку шляхом створення системи ціннісних відносин до себе, до інших студентів у колективі, викладача, освітнього процесу, результату своєї навчальної діяльності.

О. Дубасенюк (Дубасенюк, 2012) у монографії «Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід» окреслює теоретико-методологічні засади особистісно орієнтованої педагогічної освіти і вважає, що особистісно орієнтована парадигма є «теоретико-методологічним стрижнем, навколо якого кристалізуються освітні смисли сучасної цивілізації». Розглядаючи теоретико-методичні засади особистісно-орієнтованої освіти, авторка наводить доцільність використання таких педагогічних технологій, за допомогою яких реалізується особистісно орієнтований підхід. Серед них вона виокремлює: самостійне розвивальне навчання, педагогіку співробітництва, ігрові технології, проблемне навчання, технології диференціації за рівнем та ін.

Рефлексійний підхід. Результати аналізу наукових джерел дають змогу розглядати рефлексійний підхід як необхідну умову розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання упродовж усіх етапів їхньої фахової підготовки.

Ю. Бойчук (Бойчук, 2015, с. 39) зазначає, що означений підхід до формування професійної компетентності вчителя розглядається ним як процес звернення до власного досвіду, його осмислення, критичного оцінювання конкретної педагогічної цілі. Цей процес передбачає проведення самоаналізу зроблених кроків, оцінювання і зіставлення отриманих результатів із поставленою метою, щоб забезпечити у майбутньому більшу результативність професійної діяльності. Слушним є розуміння вченого щодо основи рефлексійного підходу яка, на його думку, представлена здатністю до педагогічної рефлексії. Але на відміну від інших науковців він включає у здатність до педагогічної

рефлексії ще й онтологічну (яка поєднана зі змістом предметних знань) і психологічну діяльність (яка полягає в суб'єктивному сприйманні діяльності).

Акмеологічний підхід. Упровадження акмеологічного підходу в освітній процес забезпечує цілісний і сталий розвиток освітньої системи, а також особистісне й професійне вдосконалення його суб'єктів, що прагнуть досягти відповідного рівня професіоналізму у своїй галузі науки. Тому, цілком закономірно, що у педагогічній науці акмеологічний підхід розглядається як методологічна основа, що обумовлює комплексне вивчення цілісності особистості педагога.

Інтегративний підхід. Сучасні дослідники методологічною основою міждисциплінарної інтеграції розглядають інтегративний підхід. Суть цього підходу до освітнього процесу, на відміну від інших підходів, полягає в тому, що взаємозв'язки між знаннями створюються завдяки дидактичному обґрунтуванню реально наявних зв'язків між науковими поняттями, явищами або процесами, а не на зміні існуючих навчальних планів чи програм. Тож, така інтеграція знань забезпечує можливість отримати нові освітні результати за рахунок сумісності систем наукових знань, методології, універсальних прийомів логічного мислення, що сприяють розробці єдиних методів дослідження, не змінюючи освітні компоненти.

Л. Бірюк (Бірюк, 2020, с. 14) зазначає, що інтегративний підхід до вивчення навчальних предметів спрямовує дидактику від банального узгодження змісту освіти «до глибокої взаємодії та обґрунтованої інтеграції знань, умінь та елементів мислення майбутнього фахівця». Інтегративний підхід реалізується через інтегроване навчання, під яким вчена розуміє організацію педагогічного процесу на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, яка створює умови для розвитку критичного і творчого мислення та систематизації знань зі споріднених предметів, що забезпечує формування цілісної картини світу особистості. Тож, реалізація зазначеного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів розглядається Л. Бірюк як важливий фактор підвищення якості навчання, що дає змогу забезпечити якісну підготовку фахівців з різних напрямів.

У цьому контексті В. Опанасенко (Опанасенко, 2016, с. 175) зазначає, що використання інтегративного підходу у процесі фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання обумовлено самим її змістом. Він вважає цілком логічним спрямованість сучасних

дослідників на впровадження цього підходу в освітній процес підготовки майбутніх педагогів, оскільки вбачає в ньому ефективний засіб підвищення якості професійних знань, умінь і навичок студентів.

Висновки. Отже, проаналізувавши основні методологічні підходи до формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання, можемо констатувати, що поєднання таких підходів як: компетентнісний, системний, аксіологічний, діяльнісний, синергетичний, особистісно орієнтований, рефлексійний, акмеологічний та інтегративний, є тим фундаментом на основі якого доцільно добирати й структурувати відповідні форми, методи й засоби формування означеної якості майбутніх педагогів професійного навчання. Тож, обґрунтовані вище методологічні підходи розглядаємо як основу концепції формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання у процесі їх фахової підготовки, яка визначає концептуальні засади організації освітнього процесу. Їх узгодження із визначеними педагогічними принципами надалі надасть можливість спроектувати дидактичну систему цілеспрямованого формування означеної якості майбутніх педагогів професійного навчання у процесі фахової підготовки, визначити всі її компоненти, їх взаємозалежність і взаємозумовленість, усвідомити взаємодію всіх суб'єктів і здійснити моделювання цієї системи урахувавши всі закономірності освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрущенко, В. П. (2008). Ціннісний дискурс в освіті. *Вища освіта України*, 1(28), 5–18. (Andrushchenko, V. P. (2008). Value discourse in education. *Higher Education of Ukraine*, 1(28), 5–18).
- Бакуменко, В., Князєв, В., Сурмін, Ю. (2003). Методологія державного управління: проблеми становлення та подальшого розвитку. *Вісник національної академії державного управління*, 2, 68–81. (Bakumenko, V., Knyazev, V., Surmin, Yu. (2003). Public administration methodology: problems of formation and further development. *Bulletin of the National Academy of Public Administration*, 2, 68–81).
- Бірюк, Л. Я. (2020). Методичні основи застосування інтегративного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки*, 7, 13–19. (Biryuk, L. Ya. (2020). Methodological foundations of the application of the integrative approach in the process of professional training of future primary school teachers. *Scientific Bulletin of the Flight Academy. Series: Pedagogical Sciences*, 7, 13–19).
- Бірюк, Л., Пішун, С. (2022). Аксіологічний підхід до формування професійно спроможної особистості майбутніх учителів початкових класів. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 56, 161–166. (Biryuk, L., Pishun, S. (2022).

- Axiological approach to the formation of a professionally capable personality of future primary school teachers. *Current Issues in the Humanities*, 56, 161–166).
- Бойчук, Ю. Д., Таймасов, Ю. С. (2015). Компетентнісна парадигма в сучасній вищій освіті. «*Колегіум*», 1(79), 38–44. (Boychuk, Yu. D., Tymasov, Yu. S. (2015). Competency paradigm in modern higher education. "*Collegium*", 1(79), 38–44).
- Бурчак, Л. В. (2025). *Теоретичні і методичні основи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології в процесі фахової підготовки* (дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04). Глухів. (Burchak, L. V. (2025). *Theoretical and methodical fundamentals of forming the innovative competence of future Biology teachers in the process of their professional training* (dissertation ... Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.04). Hlukhiv).
- Дубасенюк, О. А. (2012). *Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід* (монографія). Житомир. (Dubaseniuk, O. A. (2012). *Professional pedagogical education: a personality-oriented approach* (monograph). Zhytomyr).
- Зязюн, І. А. (2005). Філософія поступу і прогнозу освітньої системи. *Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи* (монографія). Київ, Глухів. (Zyazyun, I. A. (2005). Philosophy of progress and forecast of the educational system. *Pedagogical mastery: problems, searches, prospects* (monograph). Kyiv, Hlukhiv).
- Кремень, В. Г. (2012). *Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму*. Київ: Педагогічна думка. (Kremen, V. G. (2012). *Synergetics in Education: The Context of Human Centrism*. Kyiv: Pedagogical Thought).
- Кремень, В. Г. (2021). *Енциклопедія освіти*. Національна академія педагогічних наук України. Київ. (Kremen, V. G. (2021). *Encyclopedia of Education*. National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Kyiv).
- Луговий, В. І. (2009). Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні. *Педагогіка і психологія*, 13–26. (Lugovyi, V. I. (2009). The European Concept of the Competency Approach in Higher Education and Problems of Its Implementation in Ukraine. *Pedagogy and Psychology*, 13–26).
- Лузан, П. Г., Сопівник, І. В., Виговська, С. В. (2010). *Основи науково-педагогічних досліджень*. Київ: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. (Luzan, P. G., Sopivnyk, I. V., Vygovska, S. V. (2010). *Fundamentals of Scientific and Pedagogical Research*. Kyiv: National University of Bioresources and Environmental Sciences of Ukraine).
- Ничкало, Н. (2002). *Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика* (монографія). Хмельницький. (Nychkalo, N. (2002). *State standards of professional education: theory and methodology* (monograph). Khmelnytskyi).
- Опанасенко, В. П. (2016). *Формування дослідницьких умінь майбутніх інженерів-педагогів у процесі вивчення дисциплін професійноорієнтованого циклу* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Глухів. (Ornasanenko, V. P. (2016). *Formation of research skills of future engineer-teachers in the process of studying disciplines of the professionally oriented cycle* (dissertation ... candidate of pedagogical sciences: 13.00.04). Hlukhiv).
- Самусь, Т. В. (2024). Фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання та напрями її модернізації. *Наука і техніка сьогодні*, 9(37), 440–452. (Samus, T. V. (2024). Professional training of future teachers of professional training and directions of its modernization. *Science and Technology Today*, 9(37), 440–452).

- Самусь, Т. В. (2024). Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. *Наука і техніка сьогодні*, 5(33), 875–885. (Samus, T. V. (2024). Digital transformation of professional training of future vocational teachers in a blended learning environment. *Science and Technology Today*, 5(33), 875–885).
- Самусь, Т. В. (2025). Концепція формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання у процесі фахової підготовки. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*, 83, 145–149. (Samus, T. V. (2025). The concept of developing professional competence of prospective vocational education teachers in the process of professional training. *Innovative Pedagogy: Scientific Journal*, 83, 145–149).
- Хроленко, М. В. (2022). Модель педагогічної системи формування екологічної компетентності майбутніх учителів біології. *Наука і техніка сьогодні*, 7(7), 233–246. (Khrolenko, M. V. (2022). Model of the pedagogical system for the formation of ecological competence of future biology teachers. *Science and Technology Today*, 7(7), 233–246).
- Хроленко, М. В. (2023). *Теорія і практика формування екологічної компетентності майбутніх учителів біології у процесі фахової підготовки* (дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04). Глухів. (Khrolenko, M. V. (2023). *Theory and practice of forming ecological competence of future biology teachers in the process of professional training* (dissertation ... Dr. Pedagogical Sciences: 13.00.04). Hlukhiv).

SUMMARY

Samus Tetiana. Methodological approaches to the development of prospective vocational education teachers' professional competence.

The article emphasizes that a modern teacher at institutions of vocational (vocational-technical) and professional pre-tertiary education must be well-versed in innovative methodological approaches, principles, and functions related to the organization of the educational process. Such a teacher should be capable of applying existing methodological models and developing new ones, conducting independent scientific and methodological research, engaging in critical reflection on their professional activity, and designing, testing, improving, and implementing advanced pedagogical and industrial practices. It is noted that this requires the formulation of new goals, objectives, and value orientations for prospective teachers, as well as a revision of theoretical and methodological foundations. The analysis of scientific and pedagogical literature enabled the identification of key concepts of the study. The findings reveal a lack of consensus among scholars as to the principles for integrating methodological approaches to the development of professional competence. The article substantiates a set of methodological approaches relevant to the process of developing the professional competence of prospective vocational education teachers. Considering the current directions in the modernization of higher pedagogical and vocational education, and the emerging priorities in the training of prospective vocational education teachers, the following methodological approaches were identified: competence-based, systemic, axiological, activity-based, synergetic, learner-centered, reflective, acmeological, and integrative. The author argues that these approaches play a significant role in the given process. The selected approaches are considered as the methodological foundation for investigating the development of professional competence among prospective vocational education teachers. Furthermore, the conceptual principles underlying the organization of this process have been outlined.

Key words: methodological approaches, professional competence, prospective vocational education teachers, professional training.